

Risu-Suurküla seletuskiri

Taotletav Risu-Suurküla lubjakivikarjäär piirneb lääneküljel Varbola rannamoodustiste maastikukaitsealaga ([KLO1000755](#)).

Varbola rannamoodustiste maastikukaitseala kaitse-eesmärk on:

1. kaitsta, säilitada, uurida ja tutvustada piirkonnale iseloomulikke ja ajalooliselt väljakujunenud loodus- ja pärandmaastikke, asustusstruktuuri, maastikuilmet, ajaloolis-kultuurilise ja teadusliku väärtusega Varbola linnamäge ja vanu rannamoodustisi ning looduse mitmekesisust ja kaitsealuseid liike;
2. kaitsta kaitsealuseid taime-, sambliku- ja seeneliike püstkivirikku (*Saxifraga adscendens*), rohelist hiidkupart (*Buxbaumia viridis*), serva-kilpsamblikku (*Peltigera collina*), kääv-neersamblikku (*Nephroma resupinatum*), väikest nõgisamblikku (*Parmeliella triptophylla*), rusket nuisamblikku (*Sclerophora coniophaea*) ja kroonliudikut (*Sarcosphaera coronaria*) ning nende kasvukohti;
3. kaitsta kaitsealust linnuliiki laanepüüd (*Bonasa bonasia*) ja tema elupaiku;
4. kaitsta looduse üksikobjekte, milleks on Varbola linnuse tammed ja Varbola ohvrikivi;
5. kaitsta poollooduslikke kooslusi.

I kaitsekategooria linnuliikidest taotletava ala idaküljel paikneb ligikaudu 1200 m kaugusel kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) (KLO9127686) elupaik ning kaguküljel ~3400 m kaugusel must-toonekure (*Ciconia nigra*) (KLO9128724) elupaik.

I kaitsekategooria samblaliikidest taotletava ala lääneküljel paikneb ligikaudu 1000 m kaugusel rohelse hiidkupra (*Buxbaumia viridis*) (KLO9401923) kasvukoht.

III kaitsekategooria linnuliikidest taotletava ala lääneküljel paikneb ligikaudu 50 m kaugusel hoburästa (*Turdus viscivorus*) (KLO9128795) elupaik, ~150 m kaugusel hiireviu (*Buteo buteo*) (KLO9128775) elupaik, ~400 m kaugusel mustrahni (*Dryocopus martius*)

(KLO9128779) ja laanepüü (*Tetrastes bonasia*) (KLO9128813) elupaigad, ~610 m kaugusel lõopistriku (*Falco subbuteo*) (KLO9128801) elupaik, ~190 m kaugusel tedre (*Lyrurus tetrix*) (KLO9128802), öösorri (*Caprimulgus europaeus*) (KLO9128823) ja nõmmilõokese (*Lullula arborea*) (KLO9128788) elupaigad.

III kaitsekategooria taimeliikidest taotletava ala lääneküljel paikneb ligikaudu 150 m kaugusel pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*) (KLO9344139) kasvukoht.

Kavandatava kaevandamise keskkonnamõju võimalik ulatus

Arvestades, et taotletav tegevus ei paikne maastikukaitsealal ega rohevõrgustikus ning kaitsealal ei toimu otsest elupaikade hävimist, võib hinnata, et mõju Varbola rannamoodustiste maastikukaitsealale on kaudne. Potentsiaalsed mõjud võivad olla seotud müra ja tolmu levikuga, kuid tulenevalt vahemaast ja metsa olemasolust on mõju ulatus piiratud.

Lõhketöödel tekkiv tolmu on lühiajalise ja lokaalse iseloomuga ning suuremad kontsentratsioonid esinevad vaid lõhkekoha vahetus läheduses. Tolmu hajub üldjuhul mõne minuti jooksul ega mõjuta oluliselt pikaajalist õhukvaliteeti. Samuti jääb kavandatava kaevandamistegevuse müra mõju ümbritsevale elukeskkonnale tervikuna piiratuks ning müratasemed lähimate tundlike objektide juures (120-300 m) püsivad kehtivate normtasemete piires ega ületa 35-40 dB(A).

Risu-Suurküla lubjakivikarjääri kaevandamisel ei kaevandamise käigus ei pumbata põhjavett välja ega alandata põhjaveetaset.

Geoloogilise uuringu järgi on uuringuala katend valdavalt õhuke (kuni 0,75 m) ning koosneb kasvukihist ja murenenud lubjakivist/kruusast. Maastikukaitsealal kasvavad taimeliigid ei ole otseselt põhjaveest sõltuvad, vaid saavad vee peamiselt sademetest ja pinnase ülemistesse kihtidesse kogunevast pinnaveest. Piirkonna mullastikku iseloomustavad õhukesed, koreselised ja karbonaatsed mullad, mis paiknevad murenenud lubjakivil ja

kruusasel lähtekivimil. Selliste muldade veehoidmisvõime on väike ning niiskusrežiim kujuneb peamiselt sademete ja pinnasesse ajutiselt koguneva vee arvel. Põhjavesi jääb taimede peamisest juurekihist sügavamale ega oma olulist rolli ala taimkatte veevarustuses. Seetõttu ei ole oodata, et kavandatava tegevusega kaasnevad võimalikud põhjaveetaseme muutused avaldaksid olulist mõju ala taimkattele.

Kaljukotkas on väga häiringutundlik liik, eriti pesitsusperioodil. Taotletava tegevuse ala paikneb ligikaudu 1200 m kaugusel kaljukotka elupaigast. Selline vahemaa on üldjuhul piisav otsese häiringu vältimiseks, lõhketöödega kaasnev müra ja vibratsioon ei avalda eeldatavalt mõju, kuna nende levik ei ulatu liigi elupaigani. Samuti ei ulatu otsene tegevus pesitsuspaika ning olemasolev metsane maastik leevendab mõjude levikut.

Must-toonekurg on ka häiringutundlik liik, kes väldib intensiivse inimtegevusega alasid. Liigi elupaik paikneb ligikaudu 3400 m kaugusel kavandatavast tegevusest. Sellise vahemaa juures ei ole otseseid mõjusid ette näha. Müra ja inimtegevuse mõju ei ulatu tavatingimustes sellisele kaugusele, mistõttu võib järeldada, et taotletav tegevus ei mõjuta must-toonekure elupaika ega pesitsusedukust.

Roheline hiidkupar kuulub I kaitsekategooriasse ning on maastikukaitseala kaitse-eesmärkides nimetatud varjuliste ja niiskete metsade indikaatorliik. Tegemist on liigiga, mis on tundlik kasvukoha niiskustingimuste muutuste suhtes. Liigi kasvukoht paikneb ligikaudu 1000 m kaugusel kavandatavast tegevusest. Arvestades, et tegevusega ei kaasne põhjaveetaseme olulist alanemist sellises ulatuses, mis mõjutaks kasvukohta, ning puudub otsene sekkumine elupaika, ei ole oodata olulist mõju liigi püsimisele.

Arvestades III kaitsekategooria taimeliigi pruunika pesajuure (~150 m) kasvukoha kaugust kavandatavast tegevusest ning asjaolu, et tegevusega ei kaasne otsest elupaiga hävimist ega olulisi muutusi kasvukoha niiskusrežiimis, ei ole oodata olulist negatiivset mõju liigi seisundile ega püsimisele piirkonnas.

III kaitsekategooria liikide osas esineb taotletava ala lähiümbruses mitmeid linnuliike, kelle elupaigad paiknevad vahemikus ligikaudu 50–670 m kaugusel kavandatavast tegevusest. Tegemist on valdavalt liikidega, kes taluvad mõõdukat inimtegevusest tingitud häiringut ning kelle levila on Eestis suhteliselt lai.

Lähimad elupaigad paiknevad hoburästal (~50 m), kelle puhul võib eeldada ajutist häiringut eelkõige müra ja inimtegevuse tõttu. Arvestades, et otsest elupaiga hävitamist ei kaasne, on mõju pigem lokaalne ja ajutine ning liigi püsimist piirkonnas ei ohusta.

Hiireviu (~150 m), musträhni ja laanepüü (~400 m), tedre, öösorri ja nõmmlõokese (~190 m) ning lõopistriku (~610 m) puhul võib samuti esineda häiringut eelkõige aktiivse kaevandamistegevuse ajal. Mõju ei ulatu siiski tasemeni, mis kahjustaks oluliselt nende elupaikade kvaliteeti või sigimisedukust.

Laanepüü, kes kuulub III kaitsekategooriasse ning on ühtlasi maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks olev liik, eelistab varjulisi ja rahulikke segametsi ning on häiringute suhtes mõõdukalt tundlik.

Taotletava tegevuse ala paikneb ligikaudu 400 m kaugusel laanepüü elupaigast. Selline vahemaa koos metsase puhvri olemasoluga vähendab oluliselt otsese häiringu ulatust. Arvestades, et tegevus ei toimu laanepüü elupaigas ega põhjusta selle otsest hävimist, ei ole oodata olulist negatiivset mõju liigi seisundile ega kaitseala kaitse-eesmärkide täitmisele, kuna häiringu levik ei ulatu elupaigani.

Võimalike keskkonnamõjude vähendamiseks rakendatakse järgmisi meetmeid:

- tolmu leviku vähendamine (nt teede niisutamine);
- metsase puhvertsooni säilitamine kaitseala suunas;
- tööde tegemine päevasel ajal.

Kokkuvõttes võib järeldada, et taotletav tegevus ei põhjusta olulist negatiivset mõju kaitsealustele liikidele ega Varbola rannamoodustiste maastikukaitseala kaitse-

eesmärkidele, arvestades vahemaid, elupaikade paiknemist ning rakendatavaid leevendusmeetmeid.